

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ (КИТАЙ)

ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

**ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНИХ ЧИТАНЬ**

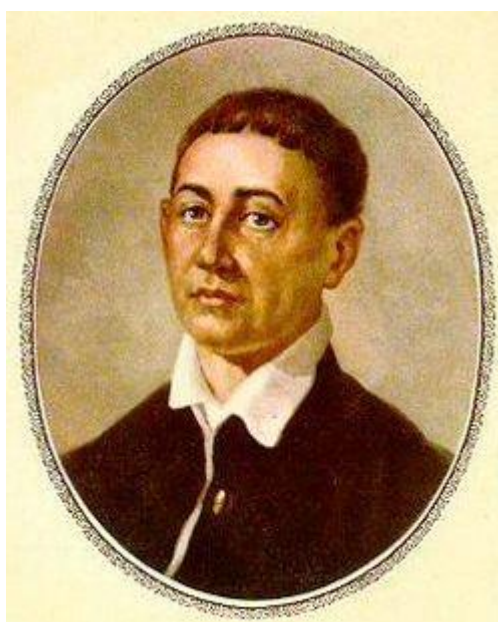
WITHIN THE FRAMEWORK OF THE UKRAINIAN-
CHINESE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC PROJECT
"EDUCATION IN A GLOBALIZED SOCIETY:
PHILOSOPHY, MANAGEMENT, CULTURE (CURRENT
TRENDS, ECONOMIC OPTIONS AND INTERNATIONAL
PRACTICES)"

ОДЕСА-БЕНБУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ (КИТАЙ)

до 300-річчя з Дня народження

ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Програма та матеріали міжнародних читань

Within the framework of the Ukrainian-Chinese educational and scientific
project

"EDUCATION IN A GLOBALIZED SOCIETY: PHILOSOPHY,
MANAGEMENT, CULTURE (CURRENT TRENDS, ECONOMIC OPTIONS
AND INTERNATIONAL PRACTICES)"

Одеса-Бенбу
2022

УДК: 101.1

Затверджено до видання вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 5 від 25 листопада 2021 р.)

Рецензенти:

Кадієвська І. А., доктор філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, політології, психології і права Одеської державної академії будівництва та архітектури

Рибка Н. М., кандидат філос. н., доцент кафедри філософії та методології науки Національний університет «Одеська політехніка»

Філософська спадщина Григорія Сковороди. Програма та Матеріали Міжнародних Сковородинівських читань (27 жовтня 2021 р.) / За заг. редакцією О. Б. Петінової; Університет Ушинського, Аньхойський університет фінансів та економіки. – Одеса-Бенбу, 2022. – 78 с.

27 жовтня 2021 року напередодні 300-річчя з Дня народження національного мислителя Григорія Савовича Сковороди пройшли Міжнародні Сковородинівські читання. Григорій Сковорода є найяскравішим представником української філософії. Він створив оригінальне вчення, джерелами якого були антична філософія, стоїцизм, епукуреїзм, неоплатонізм, а також християнська світоглядна картина світу.

Готуючись до святкувань, в рамках Меморандуму про співробітництво кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського разом з Аньхойським університетом фінансів та економіки (Anhui University of Finance and Economics) (КНР) організували міжнародну зустріч. До неї долучились ЗВО – партнери Університету Ушинського: Львівський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Державний університет «Одеська політехніка», Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Черкаський державний технологічний університет, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Одеський національний морський університет.

Збірник включає програму заходу та матеріали.

It is an entity of a special world, a universe, where corporeal features are interrelated with spiritual essence. Skovoroda understood man as the beginning and the end of every thought and all philosophizing. Man for him is not a physical or empirical creature. The concept of man's essence is found and revealed in his inner, deathless, spiritual and divine nature. In his effort to understand himself man faces a lot of difficulties. He can overcome them not by abstract reflection but by turning to symbolic thinking consonant with his inner life and the eternal sense of being.

Skovoroda was a practicing philosopher who was deeply committed to the search of ethical principles and attitudes. He pointed out that the most important interrelated human ethical qualities were self-knowledge and virtue. Skovoroda's ethics is based on the concept of active and constructive doing which consists of continuous self-improvement.

The significance of Skovoroda's philosophy is relevant today because of its strong anthropological attitude. His Philosophy of the Heart is devoted to man in the totality of his existence. It promotes the idea that it is man who is the master of his destiny. Man's nature, according to Skovoroda, has both corporeal and divine features. Introducing the concept of two hearts, one physical, mortal and transient, the other symbolic, eternal and immortal, he visualizes human agency within their continuous interaction in the context of the unity of the heart and the thought. In this process man's main ethical qualities – self-knowledge and virtue – are developed and verified. Finding balance in their coordination is a hard and difficult endeavor.

The present-day significance of G.S.Skovoroda's philosophy is expressed in his words: everything is difficult unless you have a dream, consonant with your inner spiritual heart and the eternal sense of being, and are determined to realize it .

References:

1. Skovoroda G, S. Sobranie sochineniy. K., 1961. – т.1-2, 1402str.

І. Янушевич, Р. Іванюта

Державний університет «Одеська політехніка», Одеса

ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ СПРАВЖНЬОГО ЩАСТЯ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВЧЕННІ Г. СКОВОРОДИ

Щастя — це стан людини, що супроводжується почуттям глибокої моральної задоволеності, особистісне переживання повноти свого буття, результатів своєї життєдіяльності. Тому щастя завжди пов'язане з відчуттям незвичайного підйому духовних і фізичних сил, прагненням до переживання всієї багатомірності буття, а стан щастя прямо протилежно стану пасивності, байдужості, інертності.

У гуманістичній етиці існує думка: для того щоб людина була щаслива, вона повинна «не мати, а бути» — бути морально автономною, самодостатньою особистістю, що відрізняється певними моральними якостями. Тому щастя —

це здійснення внутрішньої волі, процес реалізації найглибшого особистого «бажання» [1].

Які ж умови з необхідністю повинні існувати, щоб людина відчувала себе щасливою? Матеріальне благополуччя та життєвий комфорт — це не щастя, а лише норма людського існування, умова щастя. Щастя можна знайти тільки в процесі самоздійснення, самореалізації особистості. Воно неможливо при пасивному способі життя. Щастя не є безперервний стан радості. У ньому не можна перебувати, як у якійсь «зоні задоволень, що не припиняються». Щастя існує тільки у взаємному спілкуванні, у взаємодії людей. Їм не можна володіти, відокремившись від усіх. Для щастя завжди потрібні інші: тільки тоді, коли інші залучені до «мого» щастя, а я до щастя інших — тільки тоді щастя зберігає свою повноцінність, наповненість.

Таким повинне бути щастя у розумінні видатного українського філософа Г.С Сковороди. Щастя для «українського Сократа» не є безтурботність і спокій, воно завжди сполучене з боротьбою — подоланням тих або інших обставин. Переживання повноти буття, досягнення глибокого внутрішнього задоволення неможливо без подолання власної інертності, пасивності, зовнішніх обставин, нарешті, без подолання «самого себе».

«Як прагнеш бути щасливим, не шукай свого щастя за морями...», — вважав філософ, — бо щастя, воно не тільки поруч із тобою, воно « усередині тебе», «у твоєму чистому серці, у твоїй чесній душі», що живе за законами космосу та Бога. Філософ призиває прислухатися до свого внутрішнього голосу, вислухати себе, тобто ввійти «у храм свій», жити в гармонії із природою, з Богом, тому що тільки це приносить щастя, це передбачене для тебе «блаженною натурою».

Людина досить сильна духом, щоб протистояти злу, вона має ці сили від своєї людської природи. Усе, що залишається робити людині — це «пізнати самого себе», відкрити ці сили в собі та використовувати їх у благо.

Благом для Сковороди є «споріднена праця», яка і надає людині моральні сили, дозволяючи бути щасливим. У байках Сковороди цей мотив є найважливішим для розуміння «щасливого життя».

Мудрі притчі Г. Сковороди говорять про це. В основу байки «Бджола й Шершень» покладена думка про щастя жити своїм ділом, «спорідненою працею», що поєднує найулюбленіше заняття з життям. Сенс басні саме такий.

Шершень запитав у Бджоли, чому вона така нерозумна. Адже вона добре знає, що плоди її праці більш корисні для людей, ніж для неї самої. До того ж люди часто їй шкодять, приносячи замість нагороди смерть, Але бджола не припиняє робити «дурну справу» — збирає мед. Бджола відповіла своєму радникові, що дурень він сам. Мед по подобі й ведмедеві, та й Шершні нечесно його дістають. Бджоли, якби захотіли, також могли б злочинницьки добувати мед, коли б тільки їсти любили. Але для них незрівнянно більша насолода збирати мед, ніж споживати. Для цього вони породжені на світ й будуть робити так, поки не вмруть. А без цього жити, навіть купаючись у меді, для них — сама «люта смерть».

Немає більшої радості, як «жити по натурі». Це означає не прагнути винятково до плотських насолод, а виконувати своє природне життєве призначення. Дотримуватися таких правил у житті – значить догодити Богу.

Спорідненна праця – це таке відчуття щастя, коли ти знаходишся в гармонії із природою. Притча-Оповідання «Вдячний Еродій» розповідає про велику роль природних сил людини у вихованні та навчанні, адже «сокіл досить швидко почне літати, на відміну від черепахі». Ті люди, що пізнали «сродність» становлять, по Сковороді, «плодоносний сад», гармонічне співтовариство людей. Вони з'єднані між собою як «частини годинної машини» причетністю до «спорідненої праці» («сродністю» до медицини, живопису, архітектури, хліборобства, воїнств, богослов'я і так далі.).

У вченні про сродність Сковорода переосмислює в християнському дусі деякі ідеї античної філософії: «Людина – це міра всіх речей» (Протагор); «сходження людини до прекрасного» (Ерос у Платона); життя згідно із природою (стоїки). Своя «сродність» або, за вираженням філософа, своя «стать» є в кожній людині.

Природа допомагає виявити духовні якості, по яких Сковорода вчить судити про людину в притчі «Злиденний жайворонок». Ця притча демонструє, що моральність людині є основою щастя. Мандрівний філософ призиває до гуманності, без якої висохне найважливіше джерело людського щастя – любов до людей і природи, любов до прекрасного, до навчання, прагнення до духовного збагачення. Заповіді справедливості, добра, людяності й працьовитості знаходять відгук у серцях сучасників, так прокладають шлях до свого особистого щастя.

Байкар викриває згубність, що таїться в честолюбстві, «сластолубстві» і прагненні до багатства, розкриває безглуздість і ненадійність багатства, нагадує, що «самі найбільш раби народжуються із предків, що жили у калюжі великих доходів» і що «багато багатіїв в якийсь день перетвориться в злиденів». Особливо цікава із цього погляду байка «Жаби». Вона показує, що прагнення до багатства пов'язане з небезпеками й тяготами, що не приносять щастя, що приводять до втрати людиною внутрішньої волі, а значить і щастя. Серед байок Сковороди є безліч яскравих сатиричних притч, спрямованих проти ненаситності обжерливого панства, його погоні за славою й чинами. Найбільш виразно ця критика звучить у байці «Олениця та Кабан». Тут, продовжуючи думку про те, що гідність людини визначається не зовнішніми, а внутрішніми якостями, Сковорода висловлює своє негативне відношення до прагнень казацько-старшинської верхівки. Він стверджує, що не родом, не титулами, не чинами й не маєтками визначається гідність людини, а її справами.

Таким чином, ідейно-естетичний зміст «Байок Харківських» дозволяє охарактеризувати не тільки естетичну, але й філософсько-етичну позицію Сковороди, його гуманістичну концепцію прагнення на щастя [2]. Не той щасливий, хто бажає кращого, а той, хто вдоволений тем, чим володіє. Маючи величезне самостійне художнє значення, байки Г. Сковороди разом з тим є

важливим етапом на шляху розвитку філософської думки. Своїм ідейним змістом, постановкою та вирішенням філософсько-етичних проблем вони органічно примикають до світової філософської творчості.

Список використаних джерел:

1. Фромм Э. Иметь или быть / Пер. с нем. 2-е изд. М.: Республика, 1994, – 280с.
2. Сковорода Г.С. Басні харківські. – Харків: Вид-во «Гуманитарний Центр», 2005, –230 с.

M. Yaroshevich, O. Petinova
Ushinsky University, Odesa

THE MAIN PHILOSOPHICAL IDEAS OF G. SKOVORODA

G. Skovoroda often calls it the heart. As long as flesh and blood rule over the heart, as long as a person does not acknowledge their poverty, the path to truth is closed, G. Skovoroda believes: "Not the body, but the soul is a person." The process of searching for and finding the truth is connected with the fact that a person seeks to renounce the corporeal, realizing himself in the transformation of the spirit. This transformation enables a person to find his true being. Having revealed G. Skovoroda's understanding of human life, we must consider how he thought of man himself. For him, man is a small world, a microcosm with its own structure. With its laws of existence. In man is concentrated metaphysically the whole universe, in particular in this microcosm is God. The main thing is how a person differs from everything else that lives in the world. - is the free will of man and morality in choosing a life path.

G. Skovoroda divided man into two parts: internal and external. All the characteristics of the external man are determined by the form of his existence - earthly existence. It is this earthly existence and is the main test of man on his life path and in the knowledge of truth. Most often, the outer man, his being obscures the invisible world (inner man). People prefer the visible to the invisible. This is due to the fact that man has according to his nature two types of mind, lives by two types of laws, has a double life. G. Skovoroda directs his philosophy to purification from mistakes. The process of this purification is determined by self-knowledge and God-knowledge, the unity of these processes. The process of self-knowledge, according to G. Skovoroda, is three-stage. The first stage is the knowledge of oneself as self-existent, as self-willed being. This is a kind of self-identification. The second stage is the knowledge of oneself as a social being. The third stage is the knowledge of oneself as a being that is created and flows in the image and likeness of God. This stage of cognition is the most responsible, because it gives a person an understanding of the general in relation to all human beings. Having overcome the slavish consciousness in himself, G. Skovoroda claims, having raised his thoughts above the earth, a person transforms. The philosopher foresaw the discovery by man of deep